

1513 430 3000
inz
N 22-07-2004/445
Kranjska hranilnica.

Državni poslanec Ivan Hribar interpeliral je v 114. seji poslanske zbornice na Dunaju dne 4. decembra 1908. št. 3839/1, 3840 1, 3841/1, 3842/1, 3843/1, 3845/1, 3870/1, gospoda voditelja ministrstva pravosodja zaradi konfiskacij člankov in notic „Slovenskega Naroda“, ki se takole glase:

Kranjska hranilnica.

Gospodarstvo pri tem zavodu je bilo vedno slabo.

To se vidi že iz dejstva, da je „Kranjska hranilnica“ imela vedno dosti manj dobička, kakor pa bi ga morala imeti po stanju svojih vlog.

Svoj čas je bil pri „Kranjski hranilnici“ blagajnik Prisnitz, ki je kradel hranilnični denar kakor sraka. Kradel je več let, kakor je hotel, in nihče ni tega videl, kradel je na debelo in na drobno, kakor se mu je zdelo, in niso mu

prišli na sled. Šele slučaj je nanesel, da je prišla tatvina na dan, nakar je bil Prisnitz obsojen na tri leta ječe.

Zavod, pri katerem je mogoče, da krade blagajnik tako, kakor je kradel Prisnitz, pač ne zasluži nobenega zaupanja, tak zavod ni varen in takemu zavodu ne bo noben človek zaupal svojega denarja.

Pa tudi razni drugi slučajji kažejo, da pri „Kranjski hranilnici“ lahko človek obogati.

Znano je, da je „Kranjska hranilnica“ last 65 nemškutarjev. Ti nič ne jamčijo za zaupani jim denar. To so ljudje, ki se gnetejo okrog hranilnice samo, da bi ujeli kako kost.

Nemškutar dobi pri „Kranjski hranilnici“ kredita desetkrat več, kakor ga je vreden. „Kranjski hranilnici“ je prva skrb, da podpira nemškutarje, magari če pri tem tudi kaj izgubi. Vsak nemškutar ima pri hranilnici kredita, kolikor ga rabi, samo da laglje konkurira proti Slovencem.

Kar imajo ljubljanski nemškutarji premoženja, so si ga napravili s hranilničnim denarjem. Dobivali so od hranilnice denar po 3 % in so ga po 6 % in 7 % naprej posojali. Ni čuda, da so se našli denarja.

Seveda se dá pri hranilnici na različne načine zaslužiti.

Rajni Janeschitz, ki je bil v svoji mladosti navaden pisar, je imel kot ravnatelj „Kranjske hranilnice“ 4000 gld. na leto. Živel je vedno gosposki in si od plače ni mogel nič prihraniti. Ko je umrl, je pa vendar zapustil čez 200.000 gld. premoženja. Ko bi bil ob samih koreninicah živel in vso svojo plačo na stran deval, bi ne bil mogel takega premoženja prištediti. Kje ga je dobil, je tajnost, ki je ne ve nihče pojasniti.

Ravnatelj „Kranjske hranilnice“, dr. Josip Supan, je bil svoje dni advokat. Špekuliral je na borzi, in sicer tako nesrečno, da je prišel ob vse. Stal je nekaj časa pred bankerotom in denarne stiske so ga primorale, da je šel služiti h „Kranjski hranilnici“ kot ravnatelj. Tu je ostal do svoje smrti. Ko je umrl, je zapustil velikansko premoženje. No, Supan ni ne kradel, ne goljufal, to je izključeno, a pomagal si je s hranilničnim denarjem.

Bankir Luckmann je bil dolgo časa predsednik „Kranjske hranilnice“. Kot bankir je bil pravzaprav njen konkurent, a za to se ni nihče zmenil. „Naj zasluži“, so rekli nemškutarji. In zaslužil je ogromne vsote. Hranilnica je posojala

na ime Luckmannovega prokurista po 3 %, bankir Luckmann pa je s tem denarjem zaslužil po 7 % in 10 %.

Tako človek lahko bogat postane. Na tak način so obogateli že različni nemčurji. Slovenci so nosili svoj denar v „Kranjsko hranilnico“, nemškutarji pa so se ž njim mastili.

Takim razmeram je treba narediti konec. To se zgodi, če dvignejo Slovenci svoj denar pri „Kranjski hranilnici“, kjer itak ni varen.

* * *

Gorje neprevidnežem!

Kdor je čital naše članke o „Kranjski hranilnici“, je dobil jasen upogled v stanje tega zavoda. Brezvestno gospodarstvo je vzrok, da je imela „Kranjska hranilnica“ veliko manj dobička, kakor bi ga morala imeti po milijonih, ki jih je oskrbovala. Pri „Kranjski hranilnici“ nazaduje vse, vloge padajo in rezervni fond pojema. V svoji nemškutarski zagrizenosti so mogotci pri „Kranjski hranilnici“ postopali pri nalaganju denarja včasih prav neprevidno. V Trstu, na Dunaju in na Štajarskem imajo mnogo milijonov izposojenih.

Nekatera posojila so dobro zavarovana, druga pa slabo. Hranilnica ima terjatve, ki jih ne sme izterjati, ker bi se pri prodaji dotičnih poslopij ne dobilo toliko, kolikor znaša terjatev.

Izgube bodo neizogibne, kolikor bolj bo „Kranjski hranilnici“ predlo za denar. Največji reveži bodo tisti, ki bodo čakali in odlašali z dvignjenjem svojih vlog. Danes plačuje „Kranjska hranilnica“ še vloge in obresti — a koliko časa bo to še mogoče? Zdi se nam, da bomo kmalu lahko rekli: Gorje neprevidnežem.

Tisti, ki bodo zadnji prišli po svoje vloge, že morda ne bodo več dobili svojega denarja, marveč jim bo hranilnica za vsak goldinar plačala samo 70 ali 80 krajcarjev. Pozor vložniki, pazite, da ne pridete ob svoj denar, ker za vaše vloge pri „Kranjski hranilnici“ ne jamči nihče.

* * *

Nezaslišano postopanje deželne vlade.

Takoimenovana „Kranjska hranilnica“ v Ljubljani je zavod, ki so jo ustanovili kranjski rodoljubi v namen, da koristi deželi in vsemu prebivalstvu. Toda ko so dobili nemškutarji ta zavod

v roke, so pometali iz vodstva in iz hranilnice vse Slovence, ki naj bi koristila celi deželi in vsemu prebivalstvu, so napravili kazinotsko podjetje in izkoriščajo slovenski denar, ki je tej hranilnici zaupan, za nemčurske namene in za politični in narodnostni boj zoper slovensko prebivalstvo. Stotisoče slovenskega denarja je hranilnica razmetala za nemčurske namene. Od slovenskih vlog narejeni dobiček je brezstidno porabljala za koristi nemčurstva na Kranjskem. 65 ljubljanskih nemškutarjev je delalo z milijoni, ki so bili „Kranjski hranilnici“ zaupani, kar se jim je ljubilo in vlada je dala temu početju vsako leto svoj blagoslov. Končno so ljudje vendar začeli uvidevati, kako in kaj je s to hranilnico. Končno so le začeli spoznavati, da pri tej hranilnici ni vse tako, kakor bi moralo biti in da zlasti ni prav pametno pustiti ogromne milijone, ko ni zanje skoro nobenega jamstva in ko jih upravlja 65 nemškutarjev, katerih večina sama nima dosti, ne glede na to, da ti ljudje sploh ne nosijo nobenega jamstva za svoj zavod. Posledica tega spoznanja je bila, da so ljudje začeli dvigati svoj denar. „Kranjski hranilnici“ je kmalu pošla gotovina in ker nima nič kredita pri drugih zavodih, je

morala zastaviti del svojih papirjev, da je dobila za izplačevanja dvignjenih vlog potrebni denar. Več ko se dvigne vlog, manj bo imela „Kranjska hranilnica“ čistega dobička in temu primerno bo mogla tudi manj porabljati za različne nemčurske namene. V strahu, da se bo skrčil čisti dobiček in da ne bo denarja za plačevanje pisarjev, ki sramote kranjsko deželo po nemških listih, da ne bo denarja za vzdrževanje nemškega gledališča, filharmoničnega društva, šulvereinskih šol in za krmljenje raznih parazitov, je „Kranjska hranilnica“ prosila vlado za pomoč. In vlada ji je takoj prihitela na pomoč, kakor bi bila njena naloga, varovati nemčurske koristi proti koristim cele dežele in vsega prebivalstva. Na dvojen način je vlada priskočila hranilničnim nemčurjem na pomoč. Na eni strani hoče nam onemogočiti, da bi razkrivali razmere pri „Kranjski hranilnici“, na drugi strani pa hoče vlada uradnim potom spraviti prebivalstvo v zmoto glede razmer pri nemčurski hranilnici. Namesto da bi bila vlada rekla „Kranjski hranilnici“: „Če je v „Slovenskem Narodu“ le ena sama neresnična beseda, pa ga tožite“ — je vlada šla in nas konfiscirala. To je najbolj priprosto sredstvo, da se zaduši glas

resnice. Pa kakor rečeno, vlada se ni zadovoljila s tem, da nam brani pisati, šla je še korak dalje. V včerajšnji številki uradnega lista sta dvorni svetnik Gozani in vladni svetnik Kremenšek priobčila izjavo, ki jo moramo pribiti kot javen škandal. Ta izjava ima namen spraviti občinstvo v zmoto. Gozani in Kremenšek pišeta zvijačno, napraviti hočeta vtisk, kakor bi bila vse poslovanje „Kranjske hranilnice“ revidirala in se prepričala, da je vse v redu. To je vendar čisto nemogoče. Gozani in Kremenšek sta dva navadna uradnika, ki znata akte reševati, sicer pa v finančnih in gospodarskih ter specijalno hranilničnih zadevah čisto nevedna. Najboljši strokovnjaki, verzirani in rutinirani v revizijah, bi potrebovali vsaj tri tedne, predno bi mogli izreči kako sodbo o hranilnici. Popolnoma nevedna vladna uradnika Gozani in Kremenšek sta v par urah dognala to, za kar bi izkušeni strokovnjaki potrebovali več tednov. In s tako izjavo si upata — seveda na komando — stopiti pred javnost. Konštatiramo torej, da je izjava Gozanijeva in Kremenškova brez vsake vrednosti in brez vsakega pomena in ker hranilnice niso revidirali strokovnjaki in je tudi Gozani in Kremenšek nista revidirala, že ker za to

nista zmožna in ker si nista vzela časa, more ta izjava imeti samo namen paralizirati vpliv naših člankov, zaradi katerih se pa hranilnica ne upa tožiti. Mesto te izjave naj bi Gozani in Kremenšek raje povedala, pod katerim kontom vodi „Kranjska hranilnica“ račune o plačah šulverajnskih učiteljev. Tu, tu naj bi posegla vlada vmes. Kako pa opravlja deželnoknežji komisar marki Gozani svojo dolžnost, da o tem ničesar ne ve. Pa še več je storila vlada po svojih uradnikih Gozaniju in Kremenšku. Gozani in Kremenšek sta v svoji izjavi navedla ljubljansko občino kot dolžnico hranilnice. To je nezaslišana izdaja uradne tajnosti, za katero spadata Gozani in Kremenšek v disciplinarno preiskavo. Gozani in Kremenšek sta kot zastopnika vlade, torej v svoji službeni lastnosti, izvedela za uradno tajnost „Kranjske hranilnice“ in sta to zlorabila ter to tajnost, ki je tudi za nju tajnost, obesila na veliki zvon, hoteč s tem reklamo delati za zavod 65 nemškutarjev. Koliko vere in zaupanja zaslužita ta dva vladna funkcionarja, ki tako zlorabljata uradne tajnosti, je pač vsakemu jasno. — Kar se je zgodilo, kaže ne le, da se vlada na škandalozen način eksponira za takozvano „Kranjsko hranilnico“, nego

tudi priča, v kakem stanju je kranjsko nemškutarstvo zaradi posledic septembrskega nasilstva, dokaz pa tudi, da je mogoče streti in uničiti moč kranjske nemškutarije, če bo slovensko občinstvo konstantno dvigalo svoj denar iz nemškutarske „Kranjske hranilnice“.

* * *

Dvorni svetnik marki Gozani

je „landesfürstlicher Kommissär“ „pri Kranjski hranilnici“, pa nam še do danes ni pojasnil, pod katerim kontom zaračunava „Kranjska hranilnica“ plače šulverajnskih učiteljev. Marki Gozani molči, ker mora molčati, kakor je moral izdati škandalozno izjavo, s katero je hotela in hoče „Kranjska hranilnica“ spraviti nepoučeno občinstvo v zmoto. Komaj se je posušila tinta na Gozanijevem podpisu, je plemeniti marki prosil za upokojenje. Storil je to, ker neče biti odgovoren pred deželnim zborom za to izjavo. S tem je marki Gozani, četudi nehote, obsodil vse vladno početje zastran „Kranjske hranilnice“ in javno pokazal, da je bila tista izjava prisiljena. V takih časih, kakršni so sedaj, se visok uradnik, ki mora ve-

deti, da ga bo deželni zbor poklical na odgovor, ne umakne s svojega mesta, dokler ni dotična zadeva dognana, marki Gozani je pa podpisal izjavo, potem — pa — vrgel puško v koruzo in pobegnil v pokoj. Nam zadostuje tudi to kot dokaz, da njegova izjava ni vredna počenega groša.

* * *

Kranjska hranilnica.

Slovenci so izgubili zaupanje v ta zavod in izgubili so zaupanje že tudi Nemci. Povprek dvignejo ljudje po 100.000 K na dan. „Kranjska hranilnica“ je vsled tega v vedno večjih zadregah za denar. Sila je tako velika, da že najbolje stoječim trgovcem odpoveduje kredit, samo da pride do denarja. Nemškutarska vlada se seveda hudo boji za profite, s katerimi je „Kranjska hranilnica“ doslej polnila nemškutarske žepe. Ker sta vladna uradnika Gozani in Kremenšek imela čelo, izdati izjavo, v kateri trdita, da je „Kranjska hranilnica“ popolnoma varna in da vlada v njej vzorni red, naj nam bo dovoljeno skromno vprašanje: Svoj čas je bil blagajnik nemškutarske „Kranjske hranilnice“, Prisnitz, obsojen na tri leta težke ječe,

ker je pokradel v hranilnici velikansko vsoto denarja. Toda takrat je bil neki vladni svetnik „landesfürstlicher Kommissär“ pri „Kranjski hranilnici“, kakor je zdaj Gozani, tudi takrat je vlada nadzorovala hranilnico, kakor zdaj, tudi takrat je trdila, da vlada v hranilnici vzoren red in da je hranilnica popolnoma varna — blagajnik Prisnitz pa je med tem kradel na debelo in na drobno, kradel stotake in tisočake, ponarejal knjige in podpise, vzlic tistemu „redu“, ki ga je jamčilo vladno nadzorstvo in vzlic „varnosti“, na katero je vlada prisegala.

*

*

*

Kranjska hranilnica.

„Edinost“ je v torek priobčila jednat dopis o nemškutarski „Kranjski hranilnici“. Med drugim je pisala tudi tole: „Vprašamo kranjsko deželno vlado, ki je po dveh svojih c. kr. deželnovladnih svetnikih (Gozani, Kremenšek) brez potrebe hvallila ta privatni zavod in mu takorekoč potuho dajala: Ali ve kranjska deželna vlada, kako jemljejo na posodo pri „Kranjski hranilnici“ ali pri njenem kreditnem zavodu, kateremu ona slepo

zaupa, sami člani te hranilnice?!! Ali se prepriča kranjska deželna vlada, kakšno poroštvo dajejo za posojila ti njeni člani, ali njeni ravnatelji ali njeni uradniki? Ali ve sedanja deželna vlada, da bi ravnatelji in nadzorniki ne smeli jemati na posodo, osebno ne osebnega kredita, kakor ne smejo tega storiti funkcionarji nobenega solidnega denarnega zavoda?! Ali sta se vladna komisarja prepričala o tem, da je bila pred leti neka visoka oseba, ki je stala na čelu in je bila za vse to nadzorstvo v prvi vrsti odgovorna, vzela visoko vsoto pri tem zavodu na posodo? Ali je dala kaj garancije? Ali je že vrnila? Ali ni bil to visok c. kr. politični uradnik?!

* * *

Kranjska hranilnica.

Redno, dan na dan, dvigajo ljudje denar iz „Kranjske hranilnice“. Prodrlo je končno spoznanje, da denar v „Kranjski hranilnici“ ni varen, saj je „Kranjska hranilnica“ zavod, kjer nimajo ljudje nobenega jamstva za svoje vloge. Pri drugih hranilnicah jamčijo občine z vsem svojim premoženjem in z vso svojo davčno močjo za vloge, pri posojilnicah jamčijo člani z vsem svojim pre-

moženjem — pri „Kranjski hranilnici“ pa ne jamči nihče. Naj ta zavod zadene kaka nesreča, pa izgube ljudje lahko milijone. In nesreča se prav lahko zgodi, ker je gospodarstvo slabo. S tolikimi vlogami, kakor jih je imela „Kranjska hranilnica“, bi morala imeti vsaj tretjino več dobička, kakor ga je izkazovala, če bi bila dobro in varčno gospodarila. Toda okrog hranilnice so se vedno gnetli lačni nemškutarji in so žrli. Vsa nemškutarska bogatija v Ljubljani je krivično pridobljena. Kako se dela, za to naj navedem en zgled. Svoje dni je hranilnica imela posoditi veliko vsoto na neko hišo na Dunaju. Pametni ljudje bi bili izbrali strokovnjaka na Dunaju, da bi hišo cenil. Toda pri „Kranjski hranilnici“ so rekli: Naj zaslužijo nemškutarji, dokler so Slovenci taki osli, da nam zaupajo svoj denar.

Nemškutar, ki je bil takrat na vrsti, da kaj zasluži, je bil stari Gariboldi. Mož o vrednosti zemljišč in stavb sploh nima nobenega pojma, še kake bajte ni v stanu prav preceniti, kaj še veliko hišo v tujem mestu. Vendar se je mož opetovano vozil na Dunaj, samo da je mnogo zaslužil in je hranilnica tudi res posodila veliko vsoto na tisto hišo. Konec je bil jako žalosten.

Hiša je prišla na boben in da ni hranilnica vsega izgubila, je morala sama kupiti tisto hišo. Seveda je imela škode veliko tisoč — a kaj za to, da si je le oče Gariboldi napolnil žep. Tako početje je seveda le mogoče, kjer je „landesfürstlicher Kommissär“ tako slep in gluh, da ničesar ne vidi in ne sliši.

* * *

Kranjska hranilnica,

trdnjava vsega posilinemštva na Kranjskem, se je začela majati, Slovenci, ki so nad 80 let nosili svoj denar v njo ter tako z lastnim denarjem kupovali bič, ki jih je tepel, so se streznili ter dvigujejo svoje vloge v prav velikem obsegu. Nič ne pomaga, da jo brani vlada, ljudstvo zahteva denar, s čigar obrestmi se je redilo in podpiralo nemštvo ter sovražno teptalo slovenske pravice ob tla, nazaj in uverjeni smo, da ga Nemci nikoli več ne bodo videli. Zdaj si hranilnica pomaga s tem, da razpošilja po deželi letake v slovenskem jeziku, v katerih je natisnjena izjava vladnih komisarjev, da je poslovanje v hranilnici pravilno in da se ni bati za varnost vlog. Mi rečemo le to: zakaj se vlada ni nikoli

potegnila takrat, to je vsako leto, ko se je z razdelitvijo čistega dobička delala Slovencem velikanska krivica, ko je moral in še mora njih denar služiti nemškim bojnim društvom za to, da se zatira vse, kar je slovenskega. In takemu zavodu, ki s slovenskim denarjem Slovencem grob koplje, gre vlada v vsakem oziru na roko. Vprašamo, kaj bi vlada storila, ko bi šlo v takem slučaju za slovenski denarni zavod? Niti z mazincem bi ne ganila!

* * *

Nemška Kranjska hranilnica — dr. Eger.

Kakor je znano, pohitel je tukajšnji odvetnik in načelnik „Nemškega ljudskega sveta za Kranjsko“ ter najstrastnejši nemški nacijonalec dr. Eger na Dunaj, da izposluje z lažjo in najgršimi denuncijacijami glede izgrediv v Ljubljani najstrožje kazni od ministrstva, oziroma ministrskega sveta. Z ozirom na napade in najpodlejša psovanja nemških listov po Avstriji bode gotovo vsakega zanimalo izvedeti, od česa se dopisuni teh listov redijo, da morejo s tako drznim čelom napadati in blatiti Slovence. Oglejmo si najprvo

dr. Egerja. Konstatujemo, da ta peščica ljubljanskih Nemcev in nemčurjev pač ne more še daleko ne vzdržavati njegove pisarne, kako še pisarno bratca dr. Wallentschaga. Dr. Egerja vzdržuje na površju edino le nemška „Kranjska hranilnica“, ki ima tega največjega nacijonalca za pravnega zastopnika. Ta je torej tisti, ki se redi od žuljev našega kmeta s tem, da mu nemška „Kranjska hranilnica“ prepušča dolžnike in druge zadeve, da izterjava zaostale obresti itd., kar mu seveda do naša mastne honorarje in s tem dohodke. Ker se danes jako rado poudarja, da nemška „Kranjska hranilnica“ ni nemškonacijonalna in da ne podpira vsega, kjer more nemštvu in nemčurstvu kaj koristiti, bodi povedano, da imamo za to gotove dokaze v rokah. Nemška „Kranjska hranilnica“ je pač največja nemška trdnjava na jugu Avstrije. Iz nje črpa vse tukajšnje nemštvo in še več nemčurstvo svoje dohodke, da tako lahko dela konkurenco à la Krisper in Kastner in odjeda kruh domačinom. Znano nam je, da je ta zavod prava „Südmarka“, ki vzdržuje vse nemške „schulvereinske šole“ na Kranjskem ter plačuje njih učitelje iz svojega denarja, kakor n. pr. za Jesenice, Tržič, Ljubljano. Učitelji teh šol so se-

veda mastno plačani in zato tudi najhujši. V tej nemški hranilnici so sprejeti kot uradniki itak najstrastnejši nacionalci, izmed teh eden, ki ga je poslal kot izšolanega nemškutarja znani nemški nacionallec, odvetnik Plachki iz Ptuja. Da ti poleg svojega uradnega opravila delajo najstrupeneje napram tistim, od katerih se redijo, je gotovo. Saj so ti uradniki upravitelji in zastopniki in odborovi člani nemških šol za Kranjsko in vseh nemških organizacij. Oglejmo si pa sedaj stanje te nemške hranilnice! Denar, ki je naložen v tem zavodu, je gotovo nas Slovencev, ki ga vlagamo pri tem zavodu ter s tem nehote podpiramo ljubljansko nemčursko trgovstvo in obrtništvo, a poleg tega še redimo najbolj strupene gade in nemčurske politike na svojih prsih. Drugače niti ne bi vedeli, da eksistira v Ljubljani nemškutarstvo in nemštvo, ko bi ne bilo teh dobro plačanih agitatorjev. Začudeno se seveda hinavsko povprašuje po nemških časopisih, zakaj da so pobili šipe demonstranti temu denarnemu zavodu. Ti demonstranti so gotovo nemško, takozvano „Kranjsko hranilnico“ spoznali kot najstrupenejše nemško gnezdo. Demonstracije seveda vsak spodoben in miren človek obsoja in

bode take demonstracije napram tujim denarnim zavodom vedno obsojal. Krivice pa, ki jih dela ta zavod slovenskemu prebivalstvu in ki mu vzgaja največje hajlovce, bode pa tudi vsak zaveden Slovenec obsojal, če bode pomislil, da je ta nemška hranilnica s $\frac{5}{6}$ vsega slovenskega denarja založena. — Iz teh podatkov vsak pošten Slovenec ve, kaj je njegova sveta narodna dolžnost in kaj mu je storiti, da v Ljubljani ne bomo izzivani in prezirani od nemških privandrancev in nemškutarjev, ampak da bomo z vsemi pravicami in dolžnostimi priznani kot kulturni narod v Avstriji. Domači naši denarni zavodi bodo gotovo vsakemu ustregli popolnoma. Tu dobiš svoje lastne sinove, ki ti bodo ljubeznivo postregli v vsakem oziru in se torej ni treba Slovencem veliko premišljevati, kam bodo naložili svoj denar. — Ti naduti ljubljanski mazači, ki blatijo slovenski narod po ob-skurnih nacionalnih nemških časopisih, pa bodo v dveh desetletjih izginili iz Ljubljane. Dzimskega rodbine se bodo poizgubile iz naše lepe Kranjske dežele, to pa vkljub rezervam nemške „Kranjske hranilnice“. Tu le še pribijemo, da bodo takrat tudi dr. Eger & Komp. premišljevali v nemškem

ljudskem svetu za Kranjsko, kje bodo polnili svoje mošnjičke. Takrat, ko se spomni naš trgovec, uradnik, obrtnik, kmet in delavec, kaj je njegova sveta dolžnost kot Slovenec, se bodo tudi razmere pri tej nemški „Kranjski hranilnici“, ki je danes klin nemškega mosta do Adrije, vsaj toliko premenile, da se različni dr. Egri, Dzimskiji, dr. Binderji itd. ne bodo mogli zatekati tja in vleči lepe dobičke. Tudi hajlanje nemških učenk v zavodu „Irma Huth“ bode ponehalo, ker ne bode denarja nemške „Kranjske hranilnice“. V spomin pa kličemo Slovencem zborovanje znane „Südmarke“ v Beljaku, ko je tamošnji govornik rekel: „Uničimo Slovence najprej na gospodarskem polju, potem itak ne bodo več samostojni ter jih nam ne bode težko narodno uničiti in potujčiti.“ Namen nemške „Kranjske hranilnice“ je ta, kakor ga je označil omenjeni govornik na shodu. Zato bodi geslo vsakemu zavednemu Slovincu, da podpira domače slovenske hranilnice in posojilnice, ki so nekatere izmed teh vsled zastave davčne moči veliko varnejše, nego nemška „Kranjska hranilnica“.

Deželni poslanec dr. Ivan Oražen interpeliral je na seji deželnega zbora kranjskega dne 14. januarja 1909. c. kr. deželno vlado za Kranjsko radi konfiskacije dnevnika „Slovenski Narod“ dne 12. januarja 1909. Imenovanega dne zaplenilo je c. kr. državno pravdništvo v Ljubljani dnevnik „Slovenski Narod“ radi naslednje notice, ki se glasi:

29 milijonov dvignjenih iz „Kranjske hranilnice“.

Kako strašno propada nemška „Kranjska hranilnica“ v Ljubljani, priča najbolj dejstvo, da je bilo preteklo leto dvignjenega iz nje vsega skupaj nič manj nego **28,981.102 K 50 v**, torej **za par krajcarjev manj kot 29 milijonov**. Ker ima „Kranjska hranilnica“ le še 51 milijonov denarja — koliko ga je v resnici, ne ve nihče, ker ta šparkasa ni podvržena nobeni strokovni reviziji — sledi čisto logično in jasno, **da ga nima dovolj niti za dve leti**, če bodo ljudje tako dvigali svoje prihranke, kot so jih preteklo leto 1908, in če ne bo ničesar vloženega v to hranilnico. Ako pa bodo ljudje toliko vlagali

vanjo, kot so preteklo leto — vloženega je bilo enajst milijonov, pa mora biti po vseh pravilih matematike „**Kranjske hranilnice**“ **konec ravno v treh letih**. Več kot gotovo je pa tudi, da teh vlog ne bo toliko, kot jih je bilo preteklo leto, zato morda že v najkrajšem času doživimo v „Kranjski hranilnici“ tak polom, kakršnega nihče ne pričakuje! Važno je tudi vedeti, kako silno je padlo število **vložnih knjižic** pri „Kranjski hranilnici“. V začetku leta 1908 jih je bilo še 36.716, koncem leta pa samo še 25.822, torej 10.894 manj. Ako primerjamo vsoto vsega dvignjenega denarja in zmanjšanje števila vložnih knjižic, vidimo, da je bilo povprečno na vsako knjižico dvignjenega nad 2630 K. Ti ljudje, ki so dvignili v „Kranjski hranilnici“ svoj denar in ga naložili v kaki slovenski, so mirni in nimajo nobenega strahu, da izgube. Kako pa je kaj tistim pri srcu, ki še vedno zaupajo nemški šparkasi?!

Proti taki konfiskacijski praksi c. kr. državnega pravdnštva moramo podpisani najodločnejše protestirati in zato vprašamo:

„1. Ali je c. kr. vladi znano, da je c. kr. drž. pravdnštvo konfisciralo dnevnik „Slovenski Narod“ radi navedene nedolžne notice.

2. Ako da, kaj namerava c. kr. vlada storiti, da se prepreči v prihodnje tako protizakonito vtesnjevanje svobode tiska.““

Slede podpisi.

* *
*

Deželni poslanec dr. Ivan Oražen govoril je dalje v deželnem zboru kranjskem dne 15. januarja 1909 takole o

„Kranjski hranilnici“.

Sedaj pa preidem k drugemu faktorju, kateri podpira ta krivični sistem, in kateri je tudi kriv, da je gospodarsko stanje naše dežele tako slabo, in ta faktor je „Kranjska hranilnica“ ali „kranjska šparkasa“.

Da je temu tako, bodem dokazal in prepričan sem, da bi mi danes ne bili v težavnem položaju, da moramo najeti posojilo 10,000.000 za deželo, če bi ta hranilnica vestno izpolnjevala svoja pravila in porabljevala del čistega dobička tako, kakor ji predpisujejo njena pravila, namreč za dobrodelne in občekoristne namene lokalne (to je ljubljanske) in deželne, to je kranjske. Oglejmo si nekoliko bliže to „kranjsko šparkaso“.

Kaj pa je ta hranilnica? To je čisto navadno društvo 65 članov, med katerimi ni ne enega Slovence; vsi člani so deloma Nemci, deloma pa nemčurji. In tem 65 zagrizenim nasprotnikom slovenskega naroda je zaupano žalibože še sedaj 51,000.000 K težko prisluženega denarja. Lahko trdim, da je od tega denarja $\frac{5}{6}$ slovenskega in le malenkost, $\frac{1}{6}$ nemškega ali italijanskega.

Po septembrskih dogodkih lanskega leta so Slovenci sicer nekoliko izpregledali in začeli dvigati svoj težko prisluženi denar iz „Kranjske hranilnice“ in ga nalagati v drugih bolj varnih slovenskih zavodih. Ali če pomislim, da je vendar še do danes naloženega v tej nemški hranilnici okolo 42,000.000 slovenskega denarja, mi strah pretresa kosti, če le pomislim, kaka strašanska nesreča bi bila za uboge Slovence, ako izgube to ogromno svoto denarja. In kot poslanec se smatram poklicanim, da opozarjam ljudstvo na eventualno mu preteče nevarnosti.

Pri vsakem denarnem zavodu, kateremu zaupa ljudstvo svoj denar, se mora vendar vprašati najprvo, kdo mu jamči za ta denar, kdo mu je porok, da ga bode tudi lahko nazaj dobil, kadar bo hotel.

Varnost hranilnih vlog.

In pri vsaki slovenski hranilnici ali pa posojilnici se lahko reče, da je denar popolnoma varno naložen, ker vse te jamčijo za varnost vlog s svojim rezervnim zakladom, vrhutega pa še s kakim drugim jamstvom združnim faktorjem, kakor z davčno močjo občine, z vplačanimi deleži, z vsem premoženjem svojih članov itd.

Sedaj se pa moramo vprašati, kdo pa jamči za varnost slovenskega denarja, kateri je naložen pri „Kranjski hranilnici“ v Knafovih ulicah? Ali morda teh 65 članov, kateri so vsi zagrizeni nasprotniki ravno tistih ljudi, kateri imajo denar pri njih naložen? Ne, ti ne jamčijo, ti le upravljajo denar, in sicer slabo upravljajo, kakor bodem pozneje dokazal. Ako bi tedaj slovenski vlagatelji izgubili vseh svojih 42,000.000, katere še zaupajo „Kranjski hranilnici“, in bi potem prišli k enemu teh gospodov in zahtevali od njega denar nazaj, bi jih ta popolnoma lahko in opravičeno vrgel skozi vrata ven in jim rekel, da se jim prav godi, zakaj so bili pa tako neumni, da so zaupali denar „Kranjski hranilnici“. Sedaj člani upravnega sveta ne jamčijo za varnost.

Ali jamči kranjska dežela za varnost vlog, ker se vendar imenuje ta hranilnica „Kranjska hranilnica“? Ne, in stokrat ne, zapomnite si ljudje božji, **da kranjska dežela ne jamči pri „Kranjski hranilnici“ za vaše vloge**, da je ime „Kranjska“ le neopravičen pridevek te hranilnice, in da bode treba premišljevatⁱ resno o tem, da se odvzame ti hranilnici ime „**Kranjska**“, in s tem ljudi pouči, da ne jamči dežela za denar, naložen v „Kranjski hranilnici“.

Za varnost denarja v „Kranjski hranilnici“ jamči tedaj le edino takoimenovani **rezervni fond**, ki je znašal leta 1907. — **8,643,095 kron**. Je pa li to zadostno jamstvo? Vsakdo mi mora pritrditi, da ne. Ako jaz posodim enemu, kateri ima premoženja okolu **8,000.000 kron**, celih **51,000.000 kron**, tedaj vendar ne morem reči, da sem naložil svoj denar varno.

In ta rezervni zaklad, kateri edini jamči za varnost vlog, bi moral vendar vsako leto se **množiti**. Toda računski zaključki „Kranjske hranice“ nam izkazujejo, da se je rezervni zaklad **v letu 1907. zmanjšal** za okroglih 600.000 K vsled različnih kurznih izgub in slabega gospodarstva v hranilnici. Da se je ta rezervni zaklad

tudi v letu 1908. zmanjšal, in gotovo za veliko večjo svoto, kakor pa v letu 1907. je čisto gotovo, in jaz se **že naprej bojim**, kako velika mora bita ta izguba.

V slučaju vojne se pa tudi država lahko polasti tega rezervnega zaklada. Če država v v vojni zmaga, potem je dobro, če pa izgubi vojno, potem pa joj!

Rezervni zaklad.

Toda še nekaj je pri ti hranilnici prav nevarnega, da niti ta rezervni zaklad ni tako **naložen varno**, kakor predpisujejo paragrafi. In tega je kriva kranjska vlada, katera se za to nič ne briga, ker o celi stvari nič ne razume.

K § 12. hranilničnega regulativa je odredilo ministrstvo notranjih zadev z razpisom z dne 19. majnika 1892 št. 1133 sledeče :

„Deželni komisarji morajo vztrajati pri zahtevi, da se hranilniški rezervni zakladi, kakor to odgovarja njihovemu namenu — izvzemši nakup realitet za lastno poslovanje — ne nalagajo hipotekarno, ampak v mobilnih vrednotah, ki se v slučaju potrebe lahko realizujejo.“

Ali je slavni c. kr. vladi za Kranjsko znano to navodilo ministrstva? Jaz mislim, da ne, ker drugače bi rezervni zaklad „Kranjske hranilnice“ bil bolje naložen, kakor pa je. Deloma je sicer naložen v vrednostnih papirjih, kakor to predpisuje hranilnični regulativ, pa še ti papirji niso prav sigurni, razun papirjev dolenjskih železnic.

3.000.000 rezervnega zaklada — torej skoro polovica, so pa naloženi **protipostavno** v hipotekah, katere so jako problematične vrednosti in katere se ne obrestujejo po 4% in na ta način zmanjšujejo rezervni zaklad.

Evo vam zgledov. Del rezervnega zaklada naložen je v hišah v Ljubljani, in sicer 1. v hiši na Sv. Jakoba trgu št. 2 204.339 K, čistega dohodka pa ima ta hiša 3929 K, tedaj se obrestuje ta kapital še manj kot po 2%; 2. v hiši na Erjavčevi cesti št. 1 70.533 K, čistega dohodka pa ima ta hiša 1468 K, tedaj obrestuje to kapital po 2%.

Ravno tako je naložen del rezervnega zaklada na Dunaju, in sicer 1. v hiši Haydenhof 1.112.000 K, čistega dohodka pa ima ta hiša 31.191 K, tedaj se ta kapital ne obrestuje niti po 3%; v hiši Kirchengasse št. 24 404.727 K,

čistega dohodka je 14.956 K, tedaj se tudi ne obrestuje po 4%.

Tudi v Trstu ima rezervni zaklad svoje hiše, in sicer ima 1. naloženega na onih poslopih 471.568 K, čistega dohodka je 22.913 K, tedaj edino ta denar se obrestuje po 5%; 2. na Noghera hiši je naloženega 164.000 K, čistega dohodka je 2000 K, tedaj se obrestuje ta denar po 1½%.

Kurzna izguba.

To je tedaj tisti tako „varno naloženi“ del rezervnega zaklada, kateri je vse poprej nego pa varno naložen, ker so vse te hiše že stare in se mora skoro polovica dohodkov porabiti za popraviljanje. Ako se mogoče gospodje pri „Kranjski hranilnici“ tolažijo s tem, da bodo velikansko kurzno izgubo, katero so imeli pri različnih papirjih, poravnali s tem, da se bodo kurzi zopet dvignili, jim žalibože ne morem pritrditi, ampak opozorim jih, da bode v računskem zaključku za leto 1908. kurzna izguba še večja, kakor pa v letu 1907.

Omenim na kratko le januarske prioritete obligacije južne železnice. Hranilnica ima teh

obligacij v nominalni vrednosti 3,035.520 K, ki so pa imele koncem leta kurs po 297 kron 20 vin., tedaj figurirajo v računskem zaključku le z vsoto 1,879.492 K.

V letu 1908. pa je izkazoval kurzni list dunajske borze z dne 30. septembra vrednost obligacij le 257 K 51 vin.

Kurz se tedaj, gospoda moja, ni dvignil, ampak padel pri eni obligaciji za 22 kron, in to bode znašalo zopet na stotisoče izgube.

Vse te podatke sem povzel iz računskega zaključka „Kranjske hranilnice“ same, in upam, da sem visoko zbornico prepričal, da rezervni zaklad, to edino jamstvo za vloge, ni varno naložen in da vsled tega tudi vloge same niso nič varne! (Tako je!)

Vladno nadzorstvo.

V tem mišljenju me tudi ne omaje izjava, katero je izdala visoka c. kr. kranjska vlada z dne 7. oktobra 1908 in v kateri trdi njen „landesfürstlicher Kommissar“ gospod Gozani, da je pregledal knjige in našel vse v redu, da tedaj ni nobene nevarnosti.

Za božjo voljo, ali se more tak zavod, kot je „Kranjska hranilnica“, revidirati v enem dnevu, in to še od nestrokovnjaka, kakršen je ravno g. Gozani, ko bi vendar strokovnjak imel mnogo posla, najmanj cel mesec. G. Gozani ni strokovnjak, in vrhu tega je dobil še od hranilnice 600 kron honorarja, katerega po mojem mišljenju ne bi smel vzeti. Ta honorar gotovo ne povzdičuje verodostojnosti plačanega vladnega nadzornika. Pri takem nadzorstvu ni gotovo nobenega reda, in tega pri „Kranjski hranilnici“ ni.

Za nemške nacijske namene.

Gospodom pri „Kranjski hranilnici“ niso dosti mar pravila, ampak glavna skrb jim je, da podpirajo protislovenski sistem v naši deželi.

Evo vam dokaza.

V smislu pravil „Kranjske hranilnice“ sm: ona dajati od svojega dobička le za **obče koristi in dobrodelne namene mesta ljubljanskega, oziroma kranjske dežele.**

„Kranjska hranilnica“ tudi ne zamudi ob vsaki priliki poudarjati svoje darežljivosti v obče koristne namene. Toda kaki so ti obče koristni nameni? Tu nekoliko zgledov,

V Ljubljani obstojita dve glasbeni društvi, **nemško filharmonično društvo in slovenska „Glasbena Matica“**. — Obe ti društvi sta kulturna faktorja, upravičena, da ju podpira mesto, dežela in država.

Tudi „Kranjska hranilnica“ se šteje med njene podpornike. Toda kako postopa pri razdelitvi podpor?

Redna letna podpora **filharmoničnega društva znaša 3500 K**, podpora „Glasbeni Matici“ pa **400 K**. Ko je nemško društvo praznovato svoj jubilej, mu je darovala **50.000 K** in penzijskemu fondu tega društva istotako **50.000 K**. Za gradnjo društvenega doma dobilo je pa **155.000 K**. Nadalje pokriva primanjkljaj pri komorni glasbi v znesku letnih **1000 K**. „Glasbena Matica“ pa ni sprejela **niti vinarja** kake izredne podpore, **niti vinarja** za zgradbo svojega društvenega doma.

Ako seštejemo te podpore za čas desetih let, dobimo, da je podarila „Kranjska hranilnica“ nemškemu filharmoničnemu društvu v tem času **300.000 K**, „Glasbeni Matici“ pa le **4000 K**. Tako ravna „Kranjska hranilnica“ z dobičkom **slovenskih vlog!** Že ta slučaj kaže, da pod-

pore te hranilnice nimajo značaja obče koristi in dobrotelnosti, ampak zasledujejo le **političen, nemškonacijonalni namen.**

To bom dokazal tudi s sledečimi slučaji. **Podporno društvo nemških visokošolcev iz Kranjske** je prejelo leta 1907. — **2000 K**; **podporno društvo slovenskih visokošolcev** pa — **nič.** Krajevna **ženska šulferajska skupina** je dobila za božičnico **500 K**; **ženska podružnica sv. Cirila in Metoda** pa — **nič.** **Nemški „Turnverein“** **1000 K**; **slovenski „Sokol“** — **nič.**

Kaki so uradniki?

Ali pa ima mogoče ta hranilnica nastavljene **slovenske uradnike?** Ne, ampak same **zagrizene nemškutarje**, kateri so **mastno plačani**, ne zato, ker morajo mnogo delati, ampak zato, da **blatijo po časopisih slovenski narod**, tisti narod, od katerega žive. (**Škandal! Sramota!**)

Kako dele čisti dobiček.

Kar je dala „Kranjska hranilnica“ mogoče kje za kako **hiralnico** ali **bolnišnico**, naj se s tem ne hvali preveč, saj to je vendar njena **prokleta dolžnost**, (Tako jel), da da vsaj nekaj

za dobrodelne namene. Sicer bodem pa tem gospodom nekoliko osvežil spomin glede njihove dobrodelnosti. Hranilnica je dajala poprej za ljubljanske reveže vsoto **6000 K**, in od te vsote je pa odtrgala **700 K**, da jih je dala tedanji **nepotrebnim nemški protestantski šoli**. Leta 1894. je pa zopet odžrla **revežem 300 K** in jih darovala — čujte — **svojemu direktorju**, (Čujte!) kateri je imel itak lepo plačo. To je škandal in umazanost prve vrste, katere so zmožni le pri „Kranjski hranilnici“. (Škandal! Nezaslišan škandal!) In o **potresu**, tedaj ko je bila Ljubljana skoraj razrušena in se je vsakemu tujcu v srce smilila, kaj je pa tedaj storila ta nemška hranilnica za Ljubljano? Ali je mogoče dala kako milijonsko brezobrestno posojilo, ali je pomagala zidati Slovincem hiše? Ne, nič od vsega tega, dasiravno je ravno tedaj pričakoval ves svet od hranilnice, da stori kaj izrednega. Res, storila je nekaj izrednega, dala je ubogim Ljubljančanom nekoliko **brezplačnih kosil, mrzle juhe in starega kruha** za umazani znesek **7590 K 12 vin**. (Sramota.)

Seveda če bi se dalo tedaj kaj podpore ubogim Ljubljančanom, kje bi se pa potem dobil denar za nemškonacionalne namene.

In ako bi dajala ta hranilnica od svojega dobička res za občne koristne namene **dežele kranjske**, potem ne bi bilo finančno stanje dežele tako žalostno!

Nadaljnja darila v nemškonacijonalne namene.

Za **nemško gledališče** je spravila hranilnica čez **600.000 K** skupaj, vrhu tega dobiva nemško gledališko društvo še posebej podpore **3000 K**, slovensko „Dramatično društvo“ pa — **nič!** Nemško **pevsko društvo** **450 K**, slovenska **pevska društva** — **nič.** Nemško **planinsko društvo** **2000 K** in izvanredne podpore **1400 K**, „Slovensko planinsko društvo“ in „Deželna zveza za pospeševanje tujkega prometa“ zopet — **nič!** Nadalje vzdržuje „Kranjska hranilnica“ s slovenskim denarjem tukajšnjo **šulferajnsko šolo**, razne **šulferajnske vrtce** po **Kranjskem** in **Štajarskem**.

Da, hranilnica, katera se redi od slovenskega denarja, izda **na leto nad stotisoč kron** v strogo nemške namene.

*

*

*

Državni poslanec Ivan Hribar interpeliral je v seji državnega zbora dne 29. januarja vlado radi zaplembe dela dr. Oražnovega govora na shodu v „Mestnem Domu“ dne 24. januarja, priobčenega v „Slovenskem Narodu“ dne 25. januarja.

Dotični del zaplenjenega govora se je glasil :

Jaz sem se v deželnem zboru obširno bavil s „Kranjsko hranilnico“ in „varnostjo“ vlog v njej. Direktorjem „Kranjske hranilnice“ moja izvajanja niso bila všeč, zato se zdaj v uradnem listu zvijajo in trde, da sem govoril v deželnem zboru neresnico. Izjavljam, **da vzdržujem vse, kar sem rekel o „Kranjski hranilnici“,** kakor tudi to, da je ta zavod gnezdo najzagrizenejših nemškutarjev, iz kroga katerih se vrši raznarodovanje našega naroda. (Viharno odobravanje). Le eno moram popraviti. Rekel sem v dež. zboru, da ima „Kranjska hranilnica“ rezervni fond naložen v hipotekah. „Kranjska hranilnica“ popravlja, da je naložen v železniških prioritetah. No, to je še slabše! Od treh milijonov rezervnega fonda dobiva „Kranjska hranilnica“ le po 1½, 2 ali 3 % obresti!

„Kranjska hranilnica“ ima precej svojih hiš in kako slabo se obrestujejo, sem dokazal v deželnem zboru. Gospodje hočejo stvar zdaj zavijati in zanikavati. Da smo čisto na jasnem, kako zna „Kranjska hranilnica“ gospodariti z denarjem, naj navedem slučaj, ki ga še ni v letnem zaključku te hranilnice za leto 1907.

„Kranjska hranilnica“ kupuje hiše izven Kranjske, ker jih mora, ker je prisiljena na dražbi kupiti take hiše, na katere je posodila sto in stotisoče, kajti če tega ne stori, bi od tega denarja dobila le par tisoč kron nazaj. Pred par leti je hranilnica na neko hišo v Denisgasse na Dunaju posodila **216.000 K**. Lastnik hiše ji seveda ni plačeval ne obresti ne anuitet, in ko so obresti narasle na 19.642 K 77 v, je hranilnica l. 1907. tožila, toda brezuspešno, kajti med tem je še lastnik umrl. Ni ji preostajalo drugega, da je gnala potom tožbe na izvršbo in javno prodajo hiše.

Pred prodajo bi imela hranilnica dobiti 216.000 K posojila, 19.642 K 77 vin. obresti in 209 K 74 vin. stroškov prve tožbe, skupaj torej **235.852 K 51 vin.** Za najmanj ta znesek bi se morala torej hiša prodati, ako bi hranilnica

prišla do svojega denarja, seveda z izgubo vseh stroškov izvršilne tožbe. Nato je prišlo res do javne prodaje in čujte! — **najvišji ponudnik je bil ponudil za hišo 171.000 K.** Ker ni hotel nihče več ponuditi, je hranilnični zastopnik ponudil 1000 K več in hiša se je njemu domaknila. Hranilnica je torej na ta način postala lastnica hiše v Denisgasse na Dunaju. Predno se je pa hiša faktično prepisala nanjo, je imela hranilnica še te-le stroške: lastnega odvetnika stroški so znesli 533 K 38 vin., erarju je morala izplačati na zaostalih davkih in pristojbinah 4126 K 90 vin. in prenosne pristojbine je plačala 10.216 K, skupaj 14.876 K 28 vin. Ako priračunamo k vsemu temu še obresti od zneska 235.852 K 51 vin., in sicer mesto za 14 mesecev, kolikor časa je trajala tožba do faktičnega prepisa, le za 12 mesecev po $4\frac{1}{2}\%$, znašajo te obresti 10.613 K 36 vin., **torej je hranilnico veljala hiša v tistem hipu, ko je prešla v njeno posest, znesek 261.342 K 15 vin.** Ako vzamemo zdaj, da je hiša vredna toliko, kolikor je ponudil zanjo najvišji ponudnik, to je 171.000 K, vidimo, da je imela hranilnica **pri tej hiši 90.342 K 15 vin. čiste izgube, torej kakor bi ta denar v vodo vrgla!** To

se je zgodilo lansko leto 1908., torej še ne vemo, pod kakšen naslov bo hranilnica postavila v računskem zaključku to izgubo in s kakšno vrednostjo bo v njem figurirala hiša v Denisgasse na Dunaju. Tako se dela z denarjem!

Ako hoče „Kranjska hranilnica“, ji navedem številke dotičnega akta.

Impertinentna je trditev „Kranjske hranilnice“, da se je $\frac{1}{5}$ njenega čistega dobička razdelilo v prid Slovencem in le $\frac{1}{5}$ Nemcem. Morda se je Slovencem dala le $\frac{1}{5}$. (Klic: Še toliko ne!) Saj govore številke dovolj jasno, kako so se delile podpore. Ko je nemško filharmonično društvo dobilo 300.000 K, dobila je „Glasbena Matica“ le 4000 K. Naj razloži „Kranjska hranilnica“, kaj je to „Schulkuratorium“ v Ljubljani, ki je dobil lani okoli 50.000 K, ali je šulferajnska šola na Jesenicah, ki ji je dala 15.000 K, slovenska? Koliko daje „Kranjska hranilnica“ nemškim visokošolcem, koliko nemškim pevskim društvom, ko slovenski vseučiliščniki in slovenska pevska društva ne dobe nič! Koliko dobi nemško gledališče, ko slovensko ni deležno niti vinarja! Ravno taka je impertinenca, da se trdi, da niso zmanjšali podpore ljubljanskim mestnim revežem in

mi svetujejo, naj si grem gledat v knjige. Šel sem in se prepričal iz nemško pisanih knjig, da so ljubljanski reveži preje dobivali od „Kranjske hranilnice“ po 5800 kron, zdaj pa dobivajo le 5000 kron. (Klici: Škandal!) Zdaj pa pravijo, da nisem resnice govoril v dež. zboru! Obležalo jim je v želodcu, kar smo jim povedali ~~bridkih~~ resnic. (Dež. poslanec Turk: Jim že cinglet zvoni!) **Ostane pa pribito, da je „Kranjska hranilnica“ društvo obstoječe iz 65 članov, ki nam v političnem življenju škodujejo, kjer nam morejo.** (Viharno odobravanje.) Do takih ljudi mi ne moremo imeti simpatij, ker vidimo in čutimo, da tudi oni nimajo ljubezni do nas. (Klici: Ugonobili bi nas radi, sovražijo nas iz dna srca!)

INSTITUT ZA NOVEJŠO ZGODOVINO

K

15134

020040445

COBISS •

V Ljubljani 1909.

Uredila, izdala, založila in natisnila „Narodna Tiskarna“.